

Heeft een melkveehouder voldoende kennis om zijn veestapel gezond te houden of huurt hij steeds vaker deskundigen als klauwverzorgers en dierenartsen in? Gezondheidskennis bijspijkeren via cursussen lijkt in ieder geval een onbekend fenomeen onder veehouders.

Meer dan 13.000 exemplaren zijn er al van het boek 'Koesignalen' verspreid. Schrijver en dierenarts Jan Hulsen werkt inmiddels aan Franse, Duitse, Deense en Engelse vertalingen. 'We merken dat veehouders er veel praktische inzichten en handelingen uithalen', vertelt Hulsen over zijn boek, dat onder meer handreikingen geeft om de gezondheidstoestand van de melkkoe te beoordelen. 'Mijn boodschap moet niet overkomen als een beschuldiging aan het adres van de hedendaagse melkveehouder, maar het huidige kennisniveau over koegezondheid en -welzijn is eigenlijk ontoereikend.' Jan Hulsen drukt zich bewust voorzichtig uit. 'Een veehouder kan niet alles weten. Maar de veehouders die wij bereiken zijn vooral de echt geïnteresseerde, actievere veehouders. Je blijft een groep houden die een soort van adviesresistentie hebben opgebouwd; zij blijven hun eigen koers varen en het lijkt wel of ze de signalen die de koeien afgeven niet willen zien.' Gezien het succes van 'Koesignalen' lijkt Jan Hulsen een gat in de

markt te hebben gevonden. Is het werkelijk zo matig gesteld met de koegezondheidskennis? Dierenarts Arend Beekhuis van dierenkliniek De Lingehoeve uit Lienden vindt dat een veehouder eigenlijk minimaal de kennis behoort te bezitten om normaal koege drag te kunnen signaleren. 'Wanneer de veehouder weet wat normaal is, kan hij eenvoudiger analyseren wat afwijkend is. De veehouder hoeft de afwijking niet meteen zelf op te kunnen lossen, daarvoor kan hij specialisten inhuren. Het tijdig signaleren van afwijkend gedrag is het belangrijkste en kan geld opleveren.' Ook Beekhuis uit zich voorzichtig kritisch over de kennis van diergezondheid onder veehouders. 'Het veterinair onderwijs aan de middelbare en hogere landbouwscholen loopt terug. Veehouders leren veel in de praktijk, maar basiskennis blijft belangrijk. Het zal niet voor het eerst zijn dat een veehouder een verse koe die niet goed opstart een penicilline-injectie geeft in de verwachting dat ze hiervan opknapt, maar dat achteraf blijkt dat de koe een verdraaide lebmaag heeft. Geneesmiddelen zijn kwalitatief hoogwaardige producten die zorgvuldig moeten worden gebruikt.'

Koe heeft altijd gelijk

Beekhuis heeft zich verbaasd over het feit dat veehouders zich op het gebied van gezondheidskennis zo weinig laten bijscholen of professioneel laten voorlichten. 'Bij elk beroep hoort bijscholing om van de laatste ontwikkelingen op de hoogte te blijven. Maar je vindt zelden een kostenpost "bijscholing" op de jaarrekening bij de veehouder.' Beekhuis vervolgt stellig: 'Kennis is een productiemiddel, en in een productiemiddel moet je investeren.' Bernard Simons, koe-informatiedeskundige van Agri-VAK, wil de kennis van de veehouder op het gebied van diergezondheid niet onderschatten. 'Ik zie de veehouder als een duizendpoot waar aan

hier en daar een pootje ontbreekt. Het is niet vreemd dat voor die ontbrekende kennis externe deskundigheid wordt ingeschakeld.' Een koppelbehandeling door de klauwverzorgers is volgens Simons een prima voorbeeld van wat uitbesteed kan worden. 'Helaas zijn er ook diergezondheidsspecialisten die de veehouder de verkeerde kant uitsturen. Neem de voerspecialisten. Doorgaans berekenen zij de rantsoenen op hun computer met behulp van het koemodel. Die rekenregels lijken mij inmiddels toch enigszins achterhaald. Er moet veel meer gekeken worden naar de koeien. Voeren is loeren, een koe heeft altijd gelijk.'

Zelfkennis en discipline

Volgens Hedwige Vanaken, dierenarts rundveegezondheidszorg bij Diergezondheidszorg Vlaanderen (DGZ), schieten veehouders vooral tekort bij het interpreteren van alle beschikbare gegevens en kengetallen. 'De individuele celgetallen op het melkcontroleformulier worden bij sommige veehouders te slecht bestudeerd', vertelt Vanaken, die gezonde melkwinning in haar adviserende takenpakket heeft. 'Boeren hebben vaak een brede kennis, maar het is voor hen moeilijk om alle gegevens in een correct verband te brengen, ze juist te interpreteren of de waarde van de parameters te bepalen. Is een celgetal van 300.000 nu wel of niet een probleem? Wanneer de bedrijfssituatie niet afwijkt van het jaar daarvoor zullen sommige veehouders hierin geen probleem herkennen. Een onafhankelijke kijk op de zaak opent de ogen.' Volgens Jan Hulsen is het belangrijk dat een veehouder zelfkennis en discipline heeft. 'Een veehouder moet weten waar hij goed in is en welke zaken hij beter uit kan besteden aan een gezondheidspecialist. Iedere veehouder heeft wel een stokpaardje, maar op een aantal terreinen kan de kennis ontoereikend zijn. Bovendien

is controle belangrijk. Veehouders kunnen veel zaken zelf, maar via controle voorkom je bedrijfsblindheid.'

Hulsen schreef zijn boek 'Koesignalen' ook met het idee dat er een aantal mythen omtrent koegezondheid uit de wereld geholpen moesten worden. 'Het is natuurlijk de grootste flauwekul dat nog altijd naar het rantsoen gewezen wordt wanneer er in de veestapel een aantal koeien is met dikke hakken.'

Hulsen geeft workshops aan veehouders waarin hij hun probeert de signalen die de koeien afgeven te laten begrijpen. 'Kennis is nooit toereikend. Misschien zouden we eens moeten nadenken of het zinvol is om veehouders bijvoorbeeld in het kader van KKM cursussen te laten volgen over koecomfort en koewelzijn.'

In Vlaanderen zijn het volgens Vanaken naast de specifieke cursussen over klauwgezondheid of DHZ-KI, met name de studieavonden en de vakliteratuur waarmee veehouders zichzelf bijscholen op het gebied van diergezondheid. 'Ze willen wel graag objectief advies wanneer ze geconfronteerd worden met problemen. De bedrijfsdierenarts lijkt me de meest aangewezen persoon om de veehouder te begeleiden bij zijn management. Wanneer melkveebedrijven zich nog meer specialiseren, zal deze rol van de bedrijfsdierenarts des te belangrijker worden.'

De dierenartspraktijk waarin Beekhuis werkt, organiseert in de wintermaanden ook regelmatig avonden waarop dieper ingegaan wordt op bijvoorbeeld uier- of klauwgezondheid. 'Hoe krijg je als veehouder meer kennis? Door van elkaar te leren, cursussen te volgen, jezelf bij te scholen. Uit kostenoverweging willen veehouders steeds meer zelf doen op het gebied van diergezondheid. Maar dan moet je je daar wel voor kwalificeren.'

Jaap van der Knaap

Adviesresistente veehouders vergeten te investeren in kennis koesignalen

Kennis als productiemiddel